

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

Θέμα Πτυχιακής εργασίας:

«Δίκαιο ανταγωνισμού»

Φοιτήτρια: Σοφία Μάρα

A.M.: 6725

Επόπτης καθηγητής: Δεδούλη Αικατερίνη

Αθήνα

2017- 2018

Δήλωση περί λογοκλοπής

Copyright © Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις αναφερόμενες πηγές και μόνον.

Σοφία Μάρα

Περιεχόμενα

Δήλωση περί λογοκλοπής	2
Περιεχόμενα	3
Περίληψη.....	4
Abstract	6
1. Εισαγωγή	7
2. Ο ανταγωνισμός των επιχειρήσεων.....	9
2.1. Εισαγωγή στον ελεύθερο ανταγωνισμό	9
2.2. Το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με τον ελεύθερο ανταγωνισμό	10
2.3. Το ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με τον ελεύθερο ανταγωνισμό.....	13
2.4. Ενωσιακό δίκαιο και εθνικό δίκαιο ανταγωνισμού	16
3. Η κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης	18
3.1. Η έννοια της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης	18
3.2. Η έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης	18
3.3. Οι μορφές της καταχρηστικής συμπεριφοράς της δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης.....	19
3.4. Η απαλλαγή από τις συμπράξεις και τη κατάχρηση	21
3.5. Η αρχή της αναγκαιότητας και του αντικειμενικώς δικαιολογημένου	22
3.6. Οι επιπτώσεις της παραβίασης των άρθρων 102, της ΣΛΕΕ και του άρθρου 2, του Νόμου 3959/ 2011	24
3.7. Παράδειγμα καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης προς άλλη: η περίπτωση της Aegean/ Olympic (Ε 2011 & 2013)	26
4. Συμπεράσματα.....	31
Βιβλιογραφία.....	32
Α. ελληνόγλωσση	32
Β. Ξενόγλωσση.....	33
Γ. Διαδίκτυο	34

Παράρτημα Ι. Απορριφθείσα απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2011 για το ζήτημα της συγχώνευσης μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών Ολυμπιακή και Aegean Airlines 35

Παράρτημα ΙΙ. Απορριφθείσα απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2013 για το ζήτημα της συγχώνευσης μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών Ολυμπιακή και Aegean Airlines 38

Περίληψη

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός αποτελεί σημαντικό μέρος της οικονομικής προόδου. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη προσφορά βέλτιστων τιμών για τους καταναλωτές, αλλά και μεγαλύτερη ποικιλία σε προϊόντα. Ακόμη, μέσω του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, περιορίζεται ο υπερβολικός ανταγωνισμός, ενώ ρυθμίζονται ουσιαστικά οι συμπεριφορές των επιχειρήσεων, όπου, σύμφωνα με τα άρθρα 101 ΣΛΕΕ¹ και 1 του Νόμου 3959/2011, δεν μπορεί να γίνουν απαγορευμένες συμπράξεις, στα πλαίσια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και του 2 του Νόμου 3959/2011, ούτε και να υπάρχει εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης, ενώ σύμφωνα με τον Κανονισμό 139/2004 και τον αριθμό 5-10 του Νόμου 3959/2011, δεν μπορεί να υπάρχουν και συγκεντρώσεις.

Στη προκειμένη εργασία, λοιπόν, θα μελετηθεί το ζήτημα του δικαίου ανταγωνισμού, βάσει του εθνικού και ευρωπαϊκού δικαίου. Για το σκοπό αυτό, θα γίνει επιμέρους θεματική εστίαση στο ζήτημα του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, βάσει του άρθρου 101 (βλέπε Κεφάλαιο 1) και το ζήτημα της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης, βάσει του άρθρου 102 (βλέπε Κεφάλαιο 2), ενώ θα γίνει και εφαρμογή των ειπωμένων στη μελέτη περίπτωσης της συγχώνευσης της Aegean με την Ολυμπιακή εταιρεία.

Λέξεις κλειδιά: δίκαιο, ανταγωνισμός, ελεύθερος, άρθρο, εφαρμογή, κατάχρηση

¹ Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Abstract

Free competition is an important part of economic progress. This can be done by offering optimal prices for consumers, but also by a greater variety of products. Moreover, through the law of free competition, excessive competition is limited, while the conduct of the undertakings is regulated, where, under Article 101 TFEU² and 1 of Law 3959/2011, no restrictive agreements can be made under Article 102 TFEU and Law 2 of Law 3959/2011, nor can there be exploitation of the dominant position, while in accordance with Regulation 139/2004 and the number 5-10 of Law 3959/2011, there can be no mergers.

In this case, therefore, the issue of fair competition will be studied on the basis of national and European law. To this end, a specific thematic focus will be placed on the issue of company competition under Article 101 (see Chapter 1) and the issue of abuse of dominance under Article 102 (see Chapter 2), and will be implemented of the case mentioned in the study of the merger of Aegean with the Olympic company.

Keywords: law, competition, free, article, application, abuse

² Treaty on the Functioning of the European Union

1. Εισαγωγή

Μέσω της κοινής αγοράς, συνεργάζονται με κλασικό τρόπο, σε οικονομικό επίπεδο, τα κράτη μεταξύ τους. Μάλιστα, μέσω της Συνθήκης της Ρώμης, δημιουργήθηκε ένας ενιαίος οικονομικός ευρωπαϊκός χώρος που στηρίζεται στη κοινή αγορά. Με τη δημιουργία της υπάρχει η πολυεθνική ολοκλήρωση, που στοχεύει στο να μην υπάρχει εμπόδιο σε επίπεδο ενδοκοινοτικών συναλλαγών, ώστε να ενωθούν οι αγορές και να υπάρχουν τελικά συνθήκες πραγματικής εσωτερικής αγοράς. Η κοινή αγορά, μέσω της Συνθήκης της Λισαβόνας, αντικαταστάθηκε από την εσωτερική αγορά, όπου δεν υπάρχουν σύνορα, ώστε τα εμπορεύματα, τα πρόσωπα, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια να διακινούνται ελεύθερα, στα πλαίσια όμως της Συνθήκης της Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) (Σαχπεκίδου, 2013, σελ 38-39).

Βασικά χαρακτηριστικά της εσωτερικής αγοράς είναι το γεγονός ότι δεν μπορεί να υπάρχει κρατική παρέμβαση όταν λαμβάνονται προστατευτικά μέτρα. Παράλληλα, δεν επιτρέπονται οι περιοριστικές συμφωνίες και οι καταχρηστικές συμπεριφορές από τους ιδιώτες. Συνεπώς, μέσα από τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), για να λειτουργεί σωστά η εσωτερική αγορά, ορίστηκε το καθεστώς του ελεύθερου ανταγωνισμού, με τον ανταγωνισμό να αποτελεί βασικό κίνητρο κάθε οικονομικής δραστηριότητας, ούτως ώστε να υπάρχει ελευθερία της επιχειρηματικής δράσης (Παπαγιάννης, 2011, σελ 532).

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός των επιχειρήσεων είναι ένα θετικό προσόν για κάθε καταναλωτή, ο οποίος μπορεί να αγοράζει προϊόντα καλύτερης τιμής και να έχει μεγάλο εύρος επιλογών. Βέβαια, θα πρέπει να υπάρχει η κρατική παρέμβαση, ώστε να ελέγχεται ο ανταγωνισμός και να μην προκύπτουν μονοπωλιακές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Στα πλαίσια, λοιπόν, της κοινωνικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, αλλά και των συνθηκών των επιχειρήσεων, από τις οποίες εξαρτάται η προσφορά και ζήτηση, για να υπάρχει υγιής ελεύθερος ανταγωνισμός, και φυσικά όχι μονοπώλιο, υπάρχει το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, με τις επιχειρηματικές συμπεριφορές να αφορούν στα εξής:

- Απαγορευμένες συμπράξεις (άρθρο 101 ΣΛΕΕ και 1 Ν. 3959/2011)
- Εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης με καταχρηστικό τρόπο (άρθρο 102 ΣΛΕΕ και 2 Νόμος 3959/2011)
- Συγκεντρώσεις (Κανονισμός 139/ 2004 και αρ. 5-10 Νόμου 3959/2011)

Η δεσπόζουσα θέση μίας εταιρείας στην αγορά προϋποθέτει οικονομική δύναμη, μερίδιο αγοράς κάθε εταιρείας, εμπόδια εισόδου στην αγορά, εύκολη πρόσβαση σε πρώτες ύλες, ευρεσιτεχνίες και άλλα βιομηχανικά και πνευματικά δικαιώματα κτλ. Το γεγονός ότι έχει δύναμη η εταιρεία, δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι θα γίνεται καταχρηστική εκμετάλλευση. Ωστόσο μία επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά έχει ειδική ευθύνη, με τις πράξεις της μέσω της εκμετάλλευσης των προνομίων της υπεροχής να μην ζημιώνουν τον ανταγωνισμό, και να μην υπάρχει βλάβη της ευημερίας των καταναλωτών. Οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται από την άλλη στα πλαίσια της κατάχρησης είναι οι εξής:

- Καταχρηστική εκμετάλλευση των προμηθευτών και των πελατών από την επιχείρηση
- Παρεμποδιστική εκμετάλλευση των τρόπων εκτοπισμού των ανταγωνιστών από την αγορά ή αποτροπή από τη πρόσβαση νέων επιχειρήσεων στην αγορά
- Πρακτικές εκδίκησης και τιμωρίας μέσω του μερικού ή πλήρους αποκλεισμού του ανταγωνισμού, με παράδειγμα την επιβολή υπερβολικής ή διακριτικής τιμολόγησης, την άρνηση της πώλησης κτλ.

Στη προκειμένη εργασία, λοιπόν, θα γίνει αναζήτηση πληροφοριών από άρθρα και έγκυρες επιστημονικές πηγές σχετικά με πρακτικές των κυρίαρχων επιχειρήσεων, βάσει του άρθρου 2 του Νόμου 3959/ 2011 και του 102 ΣΛΕΕ. Απώτερος στόχος είναι να μελετηθούν οι δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις που αξιολογούν την εφαρμογή των αρμόδιων και ενωσιακών οργάνων σχετικά με τη προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού.

2. Ο ανταγωνισμός των επιχειρήσεων

2.1. Εισαγωγή στον ελεύθερο ανταγωνισμό

Ο ανταγωνισμός, διεθνώς, σχετίζεται με τους νομικούς κανόνες. Πρόκειται για κανόνες εθνικής έννομης τάξης, σχετικά με τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Ουσιαστικά, αναφέρονται οι κανόνες που ρυθμίζουν τις μεθόδους του ανταγωνισμού ανάμεσα σε επιχειρήσεις, με βασικό αντικείμενο αναφοράς τη διαφήμιση, τις εκπτώσεις και τη δυσφήμιση. Παράλληλα, γίνεται αναφορά σε αποδεκτές πράξεις χάριν ανταγωνισμού (Ν. 146/ 1914). Επίσης, πρόκειται για τους κανόνες εκείνους, που περιλαμβάνουν περιορισμούς στον ανταγωνισμό, μέσω μορφής καρτέλ (Ν. 3959/ 2011). Έτσι, λοιπόν, οι κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι οι συμφωνίες ανάμεσα σε επιχειρήσεις σχετικά με τις τιμές, με στόχο να ρυθμιστεί ο ανταγωνισμός ανάμεσά τους, ενώ στοχεύει και στη κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης των επιχειρήσεων στην αγορά, εξυπηρετώντας τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Ακόμη, υπάρχουν κανόνες σχετικά με τις συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων, τις συγχωνεύσεις που μπορούν να μειώσουν ή να εμποδίζουν τον ανταγωνισμό. Τέλος, είναι οι κανόνες σχετικά με τα ιδιωτικά μονοπώλια και την εμπορική και βιομηχανική ιδιοκτησία, που ρυθμίζουν τις ανταγωνιστικές σχέσεις ανάμεσα στις επιχειρήσεις (Παπαγιάννης, 2011, σελ 532-533).

Βασικός στόχος της προστασίας του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι να υπάρχει ένας υγιής και ελεύθερος οικονομικός ανταγωνισμός στην ενιαία αγορά, σύμφωνα με τους τους οικονομικό- πολιτικούς και κοινωνικό- πολιτικούς σκοπούς. Έτσι, στα πλαίσια αυτά, δημιουργείται ένα οικονομικό σύστημα αγοράς, στο οποίο έχουν δικαίωμα συμμετοχής με ελευθερία όλοι. Υπάρχει νομικός περιορισμός του δικαιώματος του ατόμου για ελεύθερη οικονομική δράση, καθώς πρέπει να προστατεύονται τα συμφέροντα και του συμμετέχοντα και των υπολοίπων (Κοτσίρης, 2015, σελ 7-8).

Συνεπώς, έρχονται αντιμέτωπα το ατομικό δικαίωμα της ελεύθερης συναλλαγής με το κοινό συμφέρον που προστατεύεται νομικά από τη καταχρηστική άσκηση της ελευθερίας αυτής. Μέσα από τη σύγκρουση προκύπτουν οι αντιμονοπωλιακές νομοθεσίες, με τον μονοπωλητή να είναι ο πωλητής που αλλάζει τη τιμή και τη ποσότητα του προϊόντος του. Η εξουσία του πάνω σε προϊόντα δείχνει την

οικονομική εξουσία του, καθώς όταν το προϊόν του μειώνεται σε ποσότητα, τότε ο πωλητής αυξάνει τη τιμή του (οικονομική έννοια «μονοπώλιο»). Λόγω του ελέγχου που έχει στα αγαθά, μπορεί να αυξήσει τη τιμή και να μειώσει τη προσφερόμενη ποσότητα (Κοτσίρης, 2015, σελ 367-368).

Έτσι, οι νόμοι σχετικά με τη προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού αναφέρουν τις συμπεριφορές εκείνες που μπορεί να είναι παράνομες ή νόμιμες. Η αντιμονοπωλιακή νομοθεσία μειώνει τη πιθανότητα να υπάρχουν ανταγωνιστικές τιμές. Ωστόσο, η συγκεκριμένη ελευθερία του καταναλωτή μπορεί να περιοριστεί άμεσα, όταν η τιμή ενός προϊόντος αλλάζει από τον πωλητή, είτε έμμεσα, όταν εμποδίζονται οι ανταγωνιστές που προσφέρουν πραγματικά ή ενεργά εναλλακτικές λύσεις στον καταναλωτή.

2.2. Το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με τον ελεύθερο ανταγωνισμό

Παλαιότερος νόμος, ο Ν. 203/ 1977, που προστάτευε τον ελεύθερο ανταγωνισμό αναφερόταν στο ελεγχόμενο μονοπώλιο και ολιγοπώλιο και τη προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού. Τα άρθρα 1 και 2 επαναλάμβαναν τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης της Ρώμης που ίσχυαν και στην Ελλάδα από το 1981, καθώς η Ελλάδα ήταν μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ). Ο νόμος αυτός είχε στόχο να θέσει και να εξασφαλίσει τα ζητήματα που αφορούσαν στην ανταγωνιστική ελευθερία και τον οικονομικό ανταγωνισμό, μέσω της εφαρμοσμένης πολιτικής του δικαίου του αθέμιτου ανταγωνισμού (Κοτσίρης, 2015, σελ 372 και εξής).

Η αλλαγή του Νόμου 703/ 1977 σχετικά με τον έλεγχο των μονοπωλίων και των ολιγοπωλίων και τη προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού έγινε μέσα από το Νόμο 1934/ 1991 σχετικά με τον ανταγωνισμό και μέσα από το Νόμο 2000/ 1991 σχετικά με την αποκρατικοποίηση. Η τελευταία αλλαγή έγινε μέσα από το Νόμο 3959/ 2011 όπως καταγράφεται σε επτά κεφάλαια. Με το νόμο αυτό, λοιπόν, είναι απαγορευτική η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης και η καταχρηστική εκμετάλλευση της σχέσεως της οικονομικής

εξάρτησης, όπου βρίσκεται άλλη επιχείρηση ως πελάτης ή προμηθευτής (Κοτσίρης, 2015, σελ 398-400).

Ο αριθμός των αλλαγών δείχνει τη προσπάθεια νομικής προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού και της εμπόδισης της αντιανταγωνιστικής νομοθεσίας από εταιρείες με πολύπλοκα χαρακτηριστικά (Πανταβός, 2011, σελ 11). Ο Ν. 3959/ 2011, λοιπόν, στοχεύει στο να προστατεύει τον ελεύθερο ανταγωνισμό ως θεσμό και να προστατεύει την ελεύθερη συμμετοχή του καθενός στο οικονομικό επίπεδο. Έτσι, κάθε ένας έχει το δικαίωμα καταγγελίας της νομικής παράβασης, να λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα και να προσφεύγει στο νόμο, σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 της παραγράφου 3 και του άρθρου 21 του νόμου (Κοτσίρης, 2015, σελ 400).

Η Επιτροπή του Ανταγωνισμού (ΕΑ) έχει την ευθύνη να εφαρμόζει τους κανόνες ελεύθερου ανταγωνισμού και να τηρεί τις διατάξεις του Ν. 3959/ 2011. Γίνεται λόγος για την ανεξάρτητη αρχή με διοικητική (Ν. 2296/1995) και οικονομική αυτοτέλεια (Ν. 2837/ 2000), που ελέγχει ο Υπουργός Ανάπτυξης, ο σημερινός Υπουργός Οικονομίας και Ανάπτυξης. Λειτουργεί ανεξάρτητα σε λειτουργικό και οργανικό επίπεδο, αλλά και χωρίς τον ιεραρχικό και διοικητικό έλεγχο («ανεξάρτητη»). Επίσης, τα μέλη της έχουν σύντομη εντολή και μη ανανεώσιμη θητεία, όπως και προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, αλλά και δέσμευση από το νόμο και τη συνείδησή τους (Αντωνόπουλος, 1995, σελ 57 και εξής).

Η ίδρυση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού έγινε το 1977, στα πλαίσια του άρθρου 8β, της παραγράφου 1, του Ν. 203/ 1977, για την κάλυψη των απαιτήσεων της ΕΟΚ για την είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Η σημερινή της μορφή έγινε το 1995, παίρνοντας νομική αυτοτελή προσωπικότητα σε κάθε δίκη, στα πλαίσια του Νόμου 3373/ 2005. Με το Ν. 3959/2011 και συγκεκριμένα μέσω του άρθρου 11 αναγνωρίστηκε η ΕΑ ως αρμόδια της κανονιστικής παρέμβασης σε οικονομικούς τομείς, εξετάστηκαν οι ελεγκτικές εξουσίες και οι αρμοδιότητες σε εφαρμογή κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, βάσει των διατάξεων του Κανονισμού 1/ 2003. Ωστόσο, ο ιδρυτικός αυτός νόμος γνώρισε στη πορεία πολλές αλλαγές (Πανταβός, 2011, σελ 13).

Βασικοί στόχοι της ΕΑ είναι να διατηρηθεί και να αποκατασταθεί η υγιής δομή της αγοράς, να προστατεύονται τα συμφέροντα του καταναλωτή και να υπάρχει η οικονομική ανάπτυξη, αλλά και η κοινωνική ευημερία. Για να εμποδιστούν τα

τεχνάσματα εκείνα που περιορίζουν, λειτουργεί η ΕΑ. Ακόμη, μέσω της ΕΑ, αποφεύγονται τα εμπόδια εισόδου στην αγορά, ενώ γίνεται προσπάθεια να υπάρχει συνεργασία σύμφωνα με τα κοινά πρότυπα με άλλες Ευρωπαϊκές Αρχές Ανταγωνισμού και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού (Πανταβός, 2011, σελ 13).

Οι βασικές αρμοδιότητες της ΕΑ, σε περιπτώσεις καταγγελίας, αυταπάγγελτης απόφασης ή αίτησης του Υπουργείου Ανάπτυξης για παράβαση του άρθρου 1, της παρ. 1 και των άρθρων 2, 2^α και 5, του Ν. 3959/ 2011, όπως και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, είναι οι εξής:

- Η επιβεβλημένη παύση της παράβασης ή της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Επιτάσσει ανάληψη υποχρεωτικών δεσμεύσεων για παύση της παράβασης
- Επιβολή μέτρων συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα
- Κατάθεση συστάσεων για περιπτώσεις παραβάσεων των άρθρων 1,2 και 2^α, επιβολή προστίμου/ χρηματικής ποινής αποκλειστικά ή σε συνδυασμό με το παραπάνω σε περιπτώσεις επανάληψης της παράβασης
- Επιβολή προστίμου (Πανταβός, 2011, σελ 13 και εξής).

Η ΕΑ, λοιπόν, εφαρμόζει τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ, ακολουθεί κοινά πρότυπα και συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές αρχές ανταγωνισμού για την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου ανταγωνισμού. Το εθνικό δίκαιο, χωρίς να εμποδίζεται η εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου, εφαρμόζεται σε περιπτώσεις ανταγωνισμού ελληνικής διάστασης, ενώ σε περιπτώσεις ευρωπαϊκών υποθέσεων, κατάλληλα είναι τα ευρωπαϊκά όργανα (Κουτσούκης, 2005, σελ 24-25).

2.3. Το ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με τον ελεύθερο ανταγωνισμό

Παλαιότερα, μέσω της Συνθήκης της ΕΚ, στόχος ήταν να υπάρχει ανόθευτος ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά (άρθρο 3, στοιχ. Ζ' ΣΕΚ), σύμφωνα με την ανοικτή οικονομία της ελεύθερης αγοράς. Αργότερα, απορρίφθηκε, μέσω της Συνθήκης της Λισαβόνας. Μάλιστα, μέσω του άρθρου 3, της παρ. 3 ΣΕΕ, η άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς ακυρώθηκε και πλέον υπήρχε η κοινωνική οικονομία της αγοράς με υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας.

Τα άρθρα 101 μέχρι και 109 ΣΛΕΕ και ο Κανονισμός 1/ 2003 που αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό 17/ 1962 του Συμβουλίου περιέχουν το ευρωπαϊκό δίκαιο ανταγωνισμού. Οι ρυθμίσεις για το ανόθευτο ανταγωνισμό της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) καταγράφονται από τα άρθρα 101, 102 και 103. Μέσω των κανόνων των άρθρων αυτών διαπιστώνεται η αναγνώριση της αρμοδιότητας για τη ρύθμιση θεμάτων ανταγωνισμού με κανόνες του παραγωγού δικαίου. Επίσης, διαπιστώνεται ότι εφαρμόζονται μέτρα όπου το ενωσιακό δίκαιο εφαρμόζεται από τις εθνικές διοικήσεις. Τέλος, για τους ενωσιακούς κανόνες για τον ανταγωνισμό, έχει την ευθύνη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού και οι εθνικές αρχές (Briefing, 2014; Osterud, 2012).

Το περιεχόμενο των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ είναι το εξής:

- Απαγορεύονται οι συμφωνίες
- Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης στην αγορά
- Ρυθμίζεται ο ανταγωνισμός των δημοσίων επιχειρήσεων
- Ρυθμίζονται οι κρατικές ενισχύσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 103 ΣΛΕΕ, το Συμβούλιο βγάζει τους αναγκαίους Κανονισμούς και Οδηγίες, ώστε οι αρχές να εφαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 101 και 102. Ακόμη, στα πλαίσια του άρθρου 103, καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή τους, περιορίζονται τα καθήκοντα της Επιτροπής και καθορίζεται η

σχέση μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών και του ενωσιακού δικαίου σχετικά με το ζήτημα αυτό.

Μέσω των διατάξεων που προαναφέρθηκαν, καθορίζονται τα όρια εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου. Παρόλη την εφαρμογή της αρχής της επενέργειας από την Επιτροπή, ωστόσο το ΔΕΕ ακολουθεί πιστά την αρχή της εδαφικότητας (Παπαγιάννης, 2011, σελ 534).

Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6, του Κανονισμού 1/ 2003, οι εθνικές αρχές κάθε κράτους μέλους έχουν την αρμοδιότητα έκδοσης αποφάσεων για την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, προκειμένου να σταματήσει η παράβαση, να λαμβάνονται προσωρινά μέτρα, να είναι αποδεκτή η λήψη των δεσμεύσεων, να επιβάλλεται πρόστιμο ή χρηματική ποινή ή κάθε άλλη ποινή. Επίσης, τα εθνικά δικαστήρια έχουν την ευθύνη της εφαρμογής των άρθρων αυτών της Συνθήκης. Ωστόσο, για να προστατεύονται τα ατομικά δικαιώματα, σύμφωνα με το άρθρο 2, του Κανονισμού, περιορίζεται η διαδικαστική αυτονομία των κρατών- μελών, που σύμφωνα με τα άρθρα 101 και 102, σε περιπτώσεις παράβασης, την ευθύνη ην έχει ένα μέρος ή η αρχή που δηλώνει την παράβαση (Διαμαντή, 2011, σελ 5-6; Λιάσκος, 2004, σελ 588; Παπαγιάννης, 2011, σελ 550-551; Μαρίνος, 2006, σελ 482).

Εκτός από το ότι πρέπει να εφαρμόζονται άμεσα οι απαγορεύσεις των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 1, της παραγράφου 2, του Κανονισμού, επιτρέπονται οι συμφωνίες, οι αποφάσεις και οι ανάλογες πρακτικές που καταγράφονται στο άρθρο 101, της παρ. 1 και ακολουθούν τις προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου αυτού και μάλιστα δεν απαιτείται να ληφθεί σχετική απόφαση. Εφόσον, λοιπόν, δεν είναι απαραίτητο να γνωστοποιείται και να εκδίδεται ανάλογος χαρακτήρας της απόφασης απαλλαγής και εφόσον η νομιμότητα της σύμπραξης εξαρτάται από τις προϋποθέσεις του άρθρου 101, της παρ. 3 και μόνο (άρθρο 101, παρ. 3), άρα, γίνεται λόγος για το σύστημα εξαιρέσεων της άμεσης εφαρμογής (Μικρουλέα, 2007 σελ 223).

Επομένως, υπάρχει αποτελεσματική αποκέντρωση του συστήματος ελέγχου των ενωσιακών κανόνων σχετικά με τον ανταγωνισμό. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού είναι ελεγκτικός στη λειτουργία του συστήματος ανταγωνισμού, καθώς μπορεί να παρεμβαίνει, όταν θεωρήσει ότι είναι αυτό αναγκαίο. Έτσι, σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 8 του Κανονισμού, την έκδοση των

αποφάσεων σχετικά με τη διακοπή των παραβατικών συμπεριφορών των επιχειρήσεων και την επιβολή μέτρων συμπεριφοράς, βάσει της παράβασης που έκανε η επιχείρηση, την αναλαμβάνει η Επιτροπή, ενώ η ίδια επίσης μπορεί να πάρει ασφαλιστικά μέτρα, αλλά και να αποφασίσει για το εάν τηρούνται οι προϋποθέσεις εκάστη περίπτωσης επιχείρησης, προκειμένου να εφαρμοστεί το άρθρο 101 του Κανονισμού (Παπαγιάννη, 2008, σελ 51-53).

Σύμφωνα με τα άρθρα 17-20 του Κανονισμού, η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να κάνει έρευνα σε οικονομικούς τομείς και τύπους συμφωνιών, να αναζητήσει ορισμένες πληροφορίες, να καλέσει και να ακούσει φυσικά και νομικά πρόσωπα και να επιβάλλει πρόστιμα σε επιχειρήσεις και χρηματικές ποινές, ως ένα διοικητικό μέτρο.

Βέβαια, για να εφαρμόζονται αποτελεσματικά οι ρυθμίσεις του Κανονισμού αυτού, θα πρέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού να συνεργάζεται με τις αρχές ανταγωνισμού των κρατών- μελών. Το άρθρο 11 του Κανονισμού αναφέρεται στη συνεργασία αυτή, με την Επιτροπή να είναι υποχρεωμένη για την αποστολή αντιγράφου στις εθνικές αρχές με τα σπουδαιότερα στοιχεία, ενώ υποχρεωμένα είναι και τα κράτη- μέλη για την ενημέρωση της Επιτροπής για τη λήψη μέτρων έρευνας για υποθέσεις που σχετίζονται με τις διατάξεις, όπως εξίσου υποχρεωτική είναι και η μεταξύ των δύο πλευρών αυτών ανταλλαγή πληροφοριών, που αποτελούν σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία. Στα πλαίσια και πάλι του άρθρου 11, της παρ. 6, όταν η Επιτροπή αρχίσει τις διαδικασίες που αφορούν σε ένα κράτος- μέλος, τότε τσαματούν αυτόματα οι διαδικασίες ενώπιόν τους αυτοδίκαια και μοναδική αρμόδια για την υπόθεση είναι η Επιτροπή (Παπαγιάννης, 2011, σελ 551-552). Η Επιτροπή πρέπει να δημοσιοποιήσει την διαδικασία στο ενδιαφερόμενο κράτος- μέλος για να βγάλει την απόφαση, οπότε και στη συνέχεια το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο ακυρώνει προσωρινά τη διαδικασία ενώπιόν του (Λιάσκος, 2008, σελ 97; Κινίνη, 2005, σελ 231) και την εξέταση των ασφαλιστικών μέτρων μέχρι να παρθεί η απόφαση (ΔΕΚ, 2000, σελ 1-11.369).

Σύμφωνα με το άρθρο 16, οι αποφάσεις της Επιτροπής έχουν τη μεγαλύτερη σημασία και ακολουθούν οι αποφάσεις των δικαστηρίων και των αρμοδίων εθνικών αρχών, ώστε να μην εκδίδονται αντίθετες αποφάσεις. Έτσι, σύμφωνα με τη παράγραφο 1 και 2, του άρθρου 16, οι αρμόδιες εθνικές αρχές και τα εθνικά

δικαστήρια δεν μπορούν να παίρνουν αποφάσεις αντίθετες με τις αποφάσεις της Επιτροπής. Οι αποφάσεις της Επιτροπής έχουν μεγαλύτερη δύναμη και δεν υπάρχει περίπτωση ακύρωσής τους ούτε καν μέσω της (άσκησης προσφυγής ακύρωσης) αντίρρησης από το Γενικό Δικαστήριο ή από τη χορήγηση αναστολής εκτέλεσης της απόφασης (Λιάσκος, 2008, σελ 96; Κινίνη, 2005, σελ 231).

Προκειμένου να είναι αποτελεσματικότερη στην εφαρμογή της η διάταξη του άρθρου 14, του Κανονισμού, μπορεί να δημιουργηθεί συμβουλευτική επιτροπή συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων, που να αποτελείται από αντιπροσώπους των εθνικών αρχών ανταγωνισμού των κρατών- μελών, που αναλαμβάνει να κάνει διαβουλεύσεις με την Επιτροπή για τα ανάλογα θέματα.

2.4. Ενωσιακό δίκαιο και εθνικό δίκαιο ανταγωνισμού

Το ερώτημα που κρίνεται αναγκαίο εδώ να απαντηθεί είναι όταν μία συμφωνία ή πρακτική επηρεάσει αρνητικά το εμπόριο της εσωτερικής αγοράς και παράγει αντανταγωνιστικά αποτελέσματα στα σύνορα των κρατών- μελών, τότε ποιο δίκαιο εφαρμόζεται, το εθνικό ή το ενωσιακό;

Η δύναμη και η ύπαρξη των ενωσιακών κανόνων για τον ανταγωνισμό δεν μειώνουν την δύναμη και την ύπαρξη των εθνικών αντίστοιχων κανόνων. Έτσι, το ενωσιακό δίκαιο, όπως και οι εθνικές διατάξεις σχετικά με τον ανταγωνισμό αφορούν στις συμπράξεις των επιχειρήσεων που επηρεάζουν την ομαλή διεξαγωγή του εμπορίου στο εσωτερικό της Ένωσης και τη κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης που οδηγεί σε ανάλογο αποτέλεσμα (Παπαγιάννης, 2011, σελ 552).

Το Συμβούλιο βγάζει Κανονισμούς που αναφέρονται στις σχέσεις ανάμεσα στις εθνικές νομοθεσίες και το ενωσιακό δίκαιο, σύμφωνα με το άρθρο 103, της παρ. 2, στοιχ. Ε' ΣΛΕΕ. Κατά το ΔΕΚ και την απόφαση για την υπόθεση Walt Wilhelm (ΔΕΚ, 1969, σελ 1), όλα τα κράτη- μέλη πρέπει να υπακούουν στην πλήρη αποτελεσματικότητα των ενωσιακών διατάξεων, σύμφωνα με τα άρθρα 101 και 102 ΣΕΛ, αλλά και το άρθρο 4 ΣΕΕ. Το ενωσιακό δίκαιο έχει μεγαλύτερη ισχύ και εξουσία, λοιπόν, αλλά παράλληλα ισχύει και η εθνική νομοθεσία, χωρίς ωστόσο να υποτιμά την αρχή της υπεροχής της πρώτης. Οι εθνικές αρχές μπορούν να λαμβάνουν

υπόψη τις ενωσιακές διατάξεις, όταν δεν γίνονται διαδικασίες από την Επιτροπή, ενώ σε περιπτώσεις που υπάρχουν κυρώσεις και από τις δύο πλευρές, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη προηγούμενες κυρώσεις που είχαν επιβληθεί από την αρχή που ως δεύτερη ανέλαβε την σχετική υπόθεση (Παπαγιάννης, 2011, σελ 553).

Οι σχέσεις των δύο αυτών έννομων τάξεων ρυθμίζονται από το κανονισμό 1/2013. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού αυτού, οι βασικές αρχές των δύο δικαίων είναι οι εξής:

- Σε περιπτώσεις σύμπραξης ή κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης, υπάρχει αυταπάγγελτη υποχρέωση εφαρμογής των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ από τις εθνικές αρχές και δικαστήρια
- Οι εθνικές αρχές εξετάζουν εάν μπορούν να εφαρμοστούν τα άρθρα 101 και 102
- Οι εθνικές αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού οφείλουν να εφαρμόζουν αποκλειστικά το κανόνα του ενωσιακού δικαίου σχετικά με τις συμπράξεις, ώστε να διασφαλίζονται ισότιμοι όροι ανταγωνισμού και οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο ενωσιακό χώρο να υπάγονται στο ίδιο καθεστώς

Βέβαια, μπορούν να γίνονται εθνικές ρυθμίσεις σε μονόπλευρες συμπεριφορές, δηλαδή σε περιπτώσεις κατάχρησης από τις επιχειρήσεις. Τότε, η εθνική νομοθεσία κάνει αυστηρότερες εθνικές διατάξεις. Οι διατάξεις του κανονισμού δεν εφαρμόζονται όταν ελέγχονται οι συγχωνεύσεις, ενώ μπορεί να εφαρμόζονται και διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας που έχουν διαφορετικούς στόχους από αυτούς των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ. Ακόμη, δεν μπορεί οι αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων να είναι αντίθετες με την απόφαση της Επιτροπής (άρθρο 16). Ωστόσο, εάν μία υπόθεση την έχει αναλάβει η εθνική αρχή, τότε η Επιτροπή παρεμβαίνει σε περιπτώσεις συζήτησης με την εθνική αρχή. Τέλος, ο Κανονισμός προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων προκειμένου να προστατεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός των εθνικών και των ενωσιακών αρχών (Παπαγιάννης, 2011, σελ 554).

3. Η κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης

3.1. Η έννοια της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης

Κάθε επιχείρηση μπορεί να έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά δραστηριοποίησής της. Έτσι, η επιχείρηση μπορεί να είναι το βασικό πρόσωπο στην ανάλυση του δικαίου και του ελεύθερου ανταγωνισμού. Με τον όρο επιχείρηση, σύμφωνα με τα άρθρα 49 και 54, της παραγράφου 2, του ΣΛΕΕ, εννοείται η ατομική ή ομαδική δραστηριότητα, οργανωμένη κατάλληλα, που στηρίζεται σε κοινά περιουσιακά στοιχεία και τη διοίκησή της αναλαμβάνει μία εκλεγμένη ή διορισμένη διεύθυνση. Δεν είναι, λοιπόν, υποχρεωτικό να έχει νομική προσωπικότητα η επιχείρηση, αλλά είναι υποχρεωτικό να είναι αυτόνομη, για τη δέσμευσή της από τις συμφωνίες που κάνει (Παπαγιάννης, 2011, σελ 553-556). Συνεπώς, πρόκειται για φορέα οικονομικής δραστηριότητας και δεν εξαρτάται από το νομικό καθεστώς και τον τρόπο χρηματοδότησης που επιλέγει. Σημαντική είναι και η διεκδίκηση κέρδους από κάθε επιχείρηση, σύμφωνα με το Ν. 703/ 77.

Η κάθε επιχείρηση, επίσης, μπορεί να πέφτει σε οικονομικούς κινδύνους. Τα βασικά κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για τη δεσπόζουσα θέση της επιχείρησης είναι το μερίδιο αγοράς της επιχείρησης, τα μερίδια αγοράς των ανταγωνιστών της, η πιθανή ύπαρξη εμποδίων εισόδου, η διαφοροποίηση των επιχειρησιακών της προϊόντων κτλ. Από την άλλη, η υπερδεσπόζουσα θέση ή η ισχυρότατη δεσπόζουσα θέση της επιχείρησης περιλαμβάνει υψηλά μερίδια αγοράς (πχ του 80%) με διακριτική παρουσία των ανταγωνιστών της και των υψηλών εμποδίων εισόδου.

3.2. Η έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης

Είναι απαγορευμένη η κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης εις βάρος της αγοράς της Ελληνικής Επικράτειας, σύμφωνα με το άρθρο 2, του Ν. 3959/ 2011. Η καταχρηστική εκμετάλλευση δεν ταιριάζει με την εσωτερική αγορά και είναι απαγορευτική και βάσει του άρθρου 102 του ΣΛΕΕ. Απώτερος στόχος του κανόνα αυτού είναι να ελέγχονται οι πολιτικές και στρατηγικές επιχειρήσεις που

έχουν δύναμη στην αγορά. Συγκεκριμένα, επιχειρήσεις που δεν είναι σε ανταγωνισμό στη αγορά, δηλαδή που έχουν μεγάλο μερίδιο στην αγορά, λειτουργούν ανεξαρτήτως των ανταγωνιστών τους, οπότε και βάζουν υψηλές τιμές στα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους, άρα συγκεντρώνουν τεράστια κέρδη. Η τακτική αυτή είναι αντίθετη με το κέρδος του καταναλωτή, λειτουργεί εις βάρος του καταναλωτή και είναι αντίθετη με τις επιτρεπόμενες ανταγωνιστικές συνθήκες (Κοτσίρης, 2015, σελ 516 και εξής).

Ο απαγορευτικός κανόνας δεν σχετίζεται με τη δεσπόζουσα θέση της κάθε επιχείρησης, αλλά με τη καταχρηστική της εκμετάλλευση. Η ύπαρξη μονοπωλιακής επιχείρησης θεωρείται παράνομη πράξη. Συνεπώς, η κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης σχετίζεται με τη συμπεριφορά της επιχείρησης. Έτσι, γίνεται λόγος για την αδικαιολόγητη αντίθεση υπέρ της επιχείρησης και τα οικονομικά πλεονεκτήματα της με εξαναγκαστικό τρόπο προς τον καταναλωτή. Δεν είναι βέβαια σίγουρο ότι αντιστοιχούν οι νομικές και οικονομικές έννοιες της δεσπόζουσας θέσης και της καταχρηστικής εκμετάλλευσης. Έτσι, προστατεύεται ο θεσμός του ανταγωνισμού και δίνεται το νόμιμο δικαίωμα σε κάθε ανταγωνιστή και καταναλωτή να συμμετέχει στον ανταγωνισμό αυτό, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2, του Ν. 3959/ 2011 (Κοτσίρης, 2015, σελ 516 και εξής).

3.3. Οι μορφές της καταχρηστικής συμπεριφοράς της δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης

Για να εφαρμοστεί το άρθρο 2, του Ν. 3959/ 2011, θα πρέπει να υπάρχει μία επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση συνολικά ή στο μέρος της ελληνικής αγοράς, κάνοντας καταχρηστική εκμετάλλευση και να συνδέονται η δεσπόζουσα θέση της με τη καταχρηστική της συμπεριφορά. Η καταχρηστική συμπεριφορά μίας επιχείρησης αφορά στα εξής γεγονότα/ δράσεις της:

- Όταν η επιχείρηση επιβάλλει άμεσα ή έμμεσα εύλογες τιμές αγοράς ή πώλησης ή άλλους όρους συναλλαγής
- Όταν περιορίζει τη παραγωγή, τη διάθεση και τη τεχνολογική της ανάπτυξη, ζημιώνοντας τον κάθε καταναλωτή

- Όταν εφαρμόζει στο εμπόριο άνισους όρους για ισοδύναμες παροχές, κυρίως όταν αρνείται αδικαιολόγητα τη πώληση, την αγορά ή άλλη συναλλαγή, οπότε και τίθενται αυτόματα οι υπόλοιπες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση ανταγωνισμού
- Όταν συνάπτει συμβάσεις βάσει της αποδοχής από τους συναλλασσομένους, από άλλες παροχές, οι οποίες δεν σχετίζονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.
- Όταν υπάρχει μονομερής πράξη καταχρηστικής εκμετάλλευσης ή καταχρηστική εκμετάλλευση υπό μορφής σύναψης συμβάσεων (Κοτσίρης, 2015, σελ 231-217).

Οι κατηγορίες της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης είναι οι εξής:

- Κατά τις συναλλαγές με πελάτες ή προμηθευτές, όταν επιβάλλονται μη εύλογοι όροι
- Ο σκοπός του αποκλεισμού των ανταγωνιστών
- Οι πρακτικές κατάχρησης μη εύλογων όρων, όπως είναι:
 - Η επιβολή μη εύλογων τιμών
 - Η σταυροειδής επιδότηση
 - Η επιβολή υπερβολικών τιμών
 - Η επιβολή πρόσθετων όρων ή παροχών
 - Οι συνδεδεμένες πωλήσεις
 - Οι δεσμευμένες πωλήσεις
 - Η επιβολή αγοράς ελάχιστων ποσοτήτων
 - Η διακριτική μεταχείριση
- Πρακτικές αποκλεισμού ανταγωνιστών που μπορεί να περιλαμβάνουν:
 - Την άρνηση της πώλησης

- Τη μη εμπορική αιτιολογία
- Την ουσιώδη διευκόλυνση
- Τις στρατηγικές τιμολόγησης
- Τις εκπτώσεις πίστης
- Τις πωλήσεις κάτω από το κόστος
- Την επιβολή των αποκλειστικών
- Την επιβολή ρήτρας μη ανταγωνισμού
- Την επιβολή ρήτρας αποκλειστικής προμήθειας (Βέττας & Κατσουλάκος, 2007, σελ. 358).

Εν κατακλείδι, η καταχρηστική δεσπόζουσα θέση μίας επιχείρησης αφορά στην συμπεριφορά της επιχείρησης, η οποία βλάπτει τον ανταγωνισμό και επηρεάζει αρνητικά τη δομή της αγοράς. Επομένως, γίνεται λόγος για αντικειμενικά κριτήρια που προσδιορίζουν τη καταχρηστική της συμπεριφοράς, η οποία τελευταία είναι αντίθετη με τον υγιή ανταγωνισμό. Επομένως, θα πρέπει να εξεταστεί κάθε φορά η συμπεριφορά της επιχείρησης και όχι τα αποτελέσματα της συμπεριφοράς της (Κοτσίρης, 2015, σελ 544).

3.4. Η απαλλαγή από τις συμπράξεις και τη κατάχρηση

Σύμφωνα με το άρθρο 101, της παραγράφου 1, ΣΛΕΕ και τη παράγραφος 1, του Νόμου 3959/ 2011, αναφέρεται η απαλλαγή της σύμπραξης από την εφαρμογή των απαγορευτικών κανόνων. Βέβαια, με την εφαρμογή αυτού, παράλληλα μπορεί να εφαρμοστούν οι τελευταίες διατάξεις των άρθρων 102, ΣΛΕΕ και άρθρο 2, του Ν. 3959/ 2011. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται σε ακραίες περιπτώσεις. Οι βασικές προϋποθέσεις για να εφαρμοστούν τα άρθρα 101, της παραγράφου 3, της ΣΛΕΕ και το άρθρο 1, της παραγράφου 3, του Νόμου 3959/ 2011 είναι σημαντικές και για την

ανάλυση των άρθρων 102, της ΣΛΕΕ και του άρθρου 2, του Νόμου 3959/ 2011 (Κοτσίρης, 2015, σελ 559).

Σύμφωνα με το Γενικό Δικαστήριο, στη περίπτωση της Tetra Pac Rausing SA, αναφέρθηκε ότι η απαλλαγή σε κατηγορίες στοχεύει να αυξηθεί η ασφάλεια του δικαίου. Βέβαια, μέσω της απαλλαγής, δεν απαλλάσσονται οι επιχειρήσεις με δεσπόζουσα θέση από την υποχρέωσή τους να ακολουθούν την απαγόρευση, όπως ορίζεται από το άρθρο 102, της ΣΛΕΕ (ΠΕΚ, 1990, σελ 2-309).

Ωστόσο, η Επιτροπή μπορεί να διαπιστώσει εάν εφαρμόζεται το άρθρο 102, της ΣΛΕΕ, όταν επιβάλλεται από το κοινοτικό δημόσιο συμφέρον (Κοτσίρης, 2015, σελ 559).

3.5. Η αρχή της αναγκαιότητας και του αντικειμενικώς δικαιολογημένου

Ανάλογα με την απαλλαγή των συμπράξεων σε περιπτώσεις καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης δεν υπάρχει ανάλογος θεσμός. Αυτό συμβαίνει, διότι το μονοπώλιο, ως συνηθισμένη συμπεριφορά μίας επιχείρησης, είναι ένα αδίκημα για όποια επιχείρηση την κάνει. Ωστόσο, κάθε επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση μπορεί να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της, κάθε φορά που νιώσει ότι απειλείται, αρκεί βέβαια να μην έχει ως βασικό της στόχο να αυξήσει την δεσπόζουσα θέση της ή να μην κάνει κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της κατά της αγοράς και του ανταγωνισμού της αγοράς. Η απόρριψη του δικαιώματος αυτού δεν είναι εφικτή, γιατί κάθε επιχείρηση είναι υποχρεωμένη στα πλαίσια της δεσπόζουσας θέσης της, να διατηρεί τη δομή της αγοράς και να μην πράττει εις βάρος της.

Ο περιορισμός του δικαιώματος αυτού να ασκείται, γίνεται στα πλαίσια της αρχής της αντικειμενικής δικαιολογίας και της αρχής της αναλογικότητας. Η συμπεριφορά της δεσπόζουσας θέσης στην αγορά μπορεί να είναι αντίθετη από την εφαρμογή του κανόνα, ο οποίος απαγορεύει τη καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης άλλης ή άλλων επιχειρήσεων, αρκεί η κίνηση αυτή να είναι λογική, να είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη και να συμφωνεί με την αρχή της

αναλογικότητας. Οι συγκεκριμένες αρχές αφορούν μόνο σε περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαία μία συμπεριφορά μίας επιχείρησης (Κοτσίρης, 2015, σελ 559).

Η ανάπτυξη των αρχών αυτών έγιναν νομολογικά, ώστε να υπάρχει η ελαστικότητα στον απόλυτο χαρακτήρα του απαγορευτικού κανόνα της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης. Μάλιστα, υπάρχουν διάφορες αποφάσεις του ΔΕΚ και του ΠΕΚ και της Επιτροπής. Ωστόσο, διαφοροποιούνται λειτουργικά με την απαλλαγή, ως προς το ζήτημα της διάπλασης. Από την άλλη, μπορούν να εκτιμηθούν και τα δύο, όταν αναλύονται τα στοιχεία της συμπεριφοράς μίας επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση ως προς το εάν η επιχείρηση αυτή εφαρμόζει ή όχι τον απαγορευτικό κανόνα (Κοτσίρης, 2015, σελ 560. Osterud, 2012).

Αποτέλεσμα αυτών είναι κάθε επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση να είναι σε δύσκολη θέση, πάντα, για την απόδειξη της δικαιολογημένης αιτίας σε κάθε πράξη και δράση της ή για τη παράλειψη άλλων θέσεων και δράσεών της ή για τη κανονικότητα της συμπεριφοράς της, στα πλαίσια του αποτελεσματικού ανταγωνισμού και σύμφωνα με τους βασικούς σκοπούς που βάζει η Συνθήκη κτλ. Ο απολογισμός της αυτός, ως υποχρεωτικό βήμα, γίνεται στις αρμόδιες αρχές ελέγχου και στα δικαστήρια (Κοτσίρης, 2015, σελ 560).

Κάθε επιχείρηση, λοιπόν, λειτουργεί βάσει των αρχών για τον έλεγχο της εφαρμογής νομικών κανόνων που υποχρεώνονται όλες οι επιχειρήσεις της αγοράς να εφαρμόζουν πιστά. Βέβαια, στα πλαίσια της οικονομικής θεωρίας, δικαιολογούνται οι εκτιμήσεις ότι η βασική χρήση των κανόνων ανταγωνισμού γίνεται για τη προστασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και εις βάρος των αποτελεσματικών, των επιτυχημένων και μεγάλων επιχειρήσεων. Αντιθέτως, η χρήση των κανόνων ανταγωνισμού δεν έχουν σκοπό τη διευκόλυνση των αποτελεσματικών επιχειρήσεων προς επέκτασή τους επιπλέον, εις βάρος των αποτελεσματικών. Το ανησυχητικό της περίπτωσης αυτής, ωστόσο, είναι ότι δεν δίδεται προτεραιότητα ουσιαστική στα συμφέροντα των καταναλωτών και της οικονομίας, όταν ενθαρρύνεται η αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων κάθε μεγέθους, αλλά υπερέχουν τα συμφέροντα των μικρότερων εμπόρων (Κοτσίρης, 2015 σελ 560).

3.6. Οι επιπτώσεις της παραβίασης των άρθρων 102, της ΣΛΕΕ και του άρθρου 2, του Νόμου 3959/ 2011

Η απαγόρευση του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ μπορεί να εφαρμοστεί άμεσα και δεν υπάρχουν εξαιρέσεις. Αυτό, βέβαια, δεν ισχύει για το άρθρο 101 της ΣΛΕΕ (ΠΕΚ, 1990, σελ 2-309). Επίσης, ακόμη και εάν συνδυαστούν οι δύο διατάξεις, σε περιπτώσεις δηλαδή σύμπραξης των επιχειρήσεων ως προς τη καταχρηστική αξιοποίηση της δεσπόζουσας θέσης, δεν μπορεί να υπάρχει εξαίρεση στον απαγορευτικό κανόνα (ΔΕΚ, 1979, σελ 1-215).

Όταν, λοιπόν, παραβιάζεται το άρθρο 102 της ΣΛΕΕ, αυτό σημαίνει ότι δεν ισχύει η δικαιοπραξία ως προς την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης, ακόμη και εάν δεν αντιστοιχεί η διάταξη του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ σχετικά με την αυτοδίκαιη ακυρότητα. Στα πλαίσια της εφαρμογής του εθνικού δικαίου, του Ν. 3959/ 2011, επιβάλλονται κυρώσεις ποινικές και διοικητικές. Επειδή είναι αντίθετη η δικαιοπραξία αυτή με την απαγορευτική διάταξη του νόμου, δηλαδή με το κανόνα της άμεσης εφαρμογής του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου, αυτό φέρνει ως συνέπεια να ακυρώνεται η δικαιοπραξία αυτή. Παράλληλα, μπορεί να προκύψουν ακόμη και νομικές συνέπειες. Παράδειγμα αυτών μπορεί να είναι το να επιβληθεί πρόστιμο και χρηματική ποινή από την Επιτροπή ή από τις εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού (Μεταξάς, 2012).

Κατά το άρθρο 102, του Νόμου 3959/ 2011, δεν υπάρχουν ένομες συνέπειες όταν παραβιάζεται αυτός, όπως συμβαίνει και με το άρθρο 1, της παραγράφου 2, του Ν. 3959/ 2011, όπου μπορεί να ακυρωθούν αυτοδίκαια οι απαγορευμένες συμφωνίες και αποφάσεις. Κατά τον Νόμο 3959/ 2011, λοιπόν, μπορεί να υπάρχουν ποινικές και διοικητικές συνέπειες στον παραβάτη- επιχείρηση.

Η γενική διάταξη του άρθρου 3, της παραγράφου 3, του Νόμου 3959/ 2011, που αντιστοιχεί στο άρθρο 1, της παραγράφου 3, του Κανονισμού 1/2003 του Συμβουλίου, ορίζει ότι η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης απαγορεύεται και δεν είναι απαραίτητη η έκδοση απόφασης από πριν από κάποια δικαστική ή διοικητική ή άλλη αρχή. Η κρίση για τη παραβίαση οφείλεται στην αρμόδια αρχή και ορίζεται από το άρθρο 35, της παραγράφου 2, του Νόμου 3959/ 2011, όπου είναι τα πολιτικά και τα ποινικά δικαστήρια.

Σύμφωνα με το αστικό νομοθετικό πλαίσιο, όταν ακυρώνεται το άρθρο 1, της παραγράφου 2, σχετικά με τις συμφωνίες και τις αποφάσεις που ορίζονται από το άρθρο 1, της παραγράφου 1, του Νόμου 3959/ 2011, δηλαδή όταν υπάρχει καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης, η οποία και είναι παράνομη, τότε κρίνεται ότι η επιχείρηση αυτή είναι αντίθετη με την απαγορευτική διάταξη του άρθρου 2, του Νόμου 3959/ 2011 (Κοτσίρης, 2015, σελ 561).

Κάθε δικαιοπραξία, λοιπόν, που είναι αντίθετη με την απαγορευτική διάταξη του νόμου, ακυρώνεται, σύμφωνα με το άρθρο 174 ΑΚ. Βασική προϋπόθεση της ακυρότητας είναι η δικαιοπραξία που είναι αντίθετη με την απαγορευτική διάταξη του νόμου και ο μη αποκλεισμός, λόγω της απαγόρευσης. Έτσι, βάσει του άρθρου 174 ΑΚ, δεν εφαρμόζεται, όταν υπάρχει άλλη ποινή για τη παράβαση της απαγορευτικής διάταξης, δηλαδή υπάρχει αποζημίωση (Κοτσίρης, 2015, σελ 561).

Κατά την απαγόρευση, εν εγκρίνονται οι συνθήκες σύναψης και η συμπεριφορά της επιχείρησης, που κρίνεται ότι είναι ποινικά αξιόποινη πράξη, καθώς παραβιάζεται η απαγόρευση της διάταξης, αντί να ακυρωθεί η ποινή. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να επιλυθεί το κενό στο άρθρο 2 ως προς τη σκοπιμότητα του προστατευτικού ανταγωνισμού και της ελευθερίας για συμμετοχή στην αγορά όλων. Είναι σωστότερο, να είναι αποδεκτό ότι η διάταξη του άρθρου 174 ΑΚ δεν εφαρμόζεται στις πράξεις που αποτελούν παραβίαση του άρθρου 2 (Κοτσίρης, 2015, σελ 562).

Ωστόσο, η ακυρότητα αποτελεί μία αστική επίπτωση, σύμφωνα με τα άρθρα 178 και 179 ΑΚ, όταν υπάρχουν οι προϋποθέσεις, δηλαδή όταν μία επιχείρηση είναι αντίθετη με τα χρηστά ήθη. Τέλος, εξαιτίας της παρανομίας της συμπεριφοράς της επιχείρησης που κάνει καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης άλλης ή άλλων επιχειρήσεων, μπορεί να της επιβληθεί αποζημίωση, βάσει των προϋποθέσεων του άρθρου 914 ΑΚ. Πρόκειται για μία παροχή για τους καταναλωτές, καθώς το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού λειτουργεί προστατευτικά για τα συμφέροντα των τρίτων (Κοτσίρης, 2015, σελ 562).

3.7. Παράδειγμα καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης προς άλλη: η περίπτωση της Aegean/Olympic (Ε 2011 & 2013)

Η κοινοποίηση ότι θέλουν να γίνει σύμπραξη μεταξύ της Ολυμπιακής και της Aegean, των δύο αυτών μεγάλων αεροπορικών εταιρειών, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έγινε στις 24 Ιουνίου του 2010. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη σειρά της, ξεκίνησε να διερευνά την ενέργεια αυτή εις βάθος. Ωστόσο, πήρε παράταση δύο φορές η έκδοση της απόφασης αυτής, για την αξιολόγηση των διορθωτικών μέτρων και την αναζήτηση των απαραίτητων πληροφοριών που ζητούσε η Επιτροπή από τις δύο αυτές εταιρείες.

Οι εταιρείες έλαβαν ενημέρωση, μέσω της κοινοποίησης των αιτιάσεων, με την αποστολή τους τον Οκτώβρη. Συγκεκριμένα, δηλώθηκε ότι η συγκέντρωσή τους αποτελεί ένα ανησυχητικό γεγονός και ότι υπάρχει ενδεχόμενο απαγόρευσής της. Τελικά, όντως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαγόρευσε την συγχώνευση αυτή, τον Ιανουάριο του 2011 (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι).

Από την μία η Aegean έκανε σε τακτικά χρονικά διαστήματα ναυλωμένες πτήσεις μεταφοράς των επιβατών της και διαφόρων αποσκευών σε μέρη στην Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό. Έκανε χρήση του διεθνούς αερολιμένα της Αθήνας, έκανε αποστάσεις μικρές και οι προορισμοί της συνολικά ήταν 45 διαφορετικοί. Από το 2010, αποτέλεσε μέλος της Star alliance.

Από την άλλη, η Ολυμπιακή αεροπορική εταιρεία αποτελείται από 3 νομικές οντότητες:

- Την Olympic Air, λειτουργίας από τη 1 Οκτωβρίου του 2009, αφού ιδιωτικοποιήθηκε η πρώην Olympic airlines
- Την Olympic Handling, με παροχή πλήρων υπηρεσιών εδάφους, σε 39 ελληνικά αεροδρόμια, προς εξυπηρέτηση της Olympic Air και τρίτων αεροπορικών εταιρειών
- Την Olympic Engineering, με δραστηριότητα σε υπηρεσίες συντήρησης, για επισκευές και για τη πραγματοποίηση των τεχνικών ελέγχων των αεροσκαφών.

Έγινε ανάλυση των επιπτώσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από την πιθανή συγχώνευση/ συνένωση των δύο αυτών αεροπορικών εταιρειών. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ερεύνησε τις επιπτώσεις που θα μπορούσαν να προκύψουν ως προς τα δρομολόγια των εταιρειών αυτών. Φορείς της αγοράς σε Ελλάδα και στο εξωτερικό, όπως είναι οι ενώσεις καταναλωτών, οι δημόσιες αρχές, τα ταξιδιωτικά πρακτορεία, οι φορείς εκμετάλλευσης αερολιμένων, οι εταιρείες θαλάσσιων μεταφορών και άλλες αεροπορικές εταιρείες, κατέθεσαν απόψεις και καταγγελίες.

Αφού συγκεντρώθηκαν οι απόψεις τους, λοιπόν, βγήκε το πόρισμα ότι η συγχώνευση αυτή των δύο αεροπορικών εταιρειών θα αποτελούσε μία μονοπωλιακή τακτική εις βάρος της δομής της αγοράς και του ανταγωνισμού στα δρομολόγια ανάμεσα στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη και ανάμεσα στην Αθήνα και τους οκτώ εθνικούς νησιωτικούς προορισμούς του Ηρακλείου, των Χανίων, της Κρήτης, της Ρόδου, της Σαντορίνης, της Μυτιλήνης, της Χίου, της Κω και της Σάμου.

Μετά από την έρευνα αγοράς, φάνηκε ότι οι υπηρεσίες των θαλάσσιων μεταφορών δεν μπορούν να καλύψουν το μεταφορικό κενό των αεροπορικών εταιρειών, για τη συγκράτηση των τιμών της συγχώνευσης μετά τη συγκέντρωση. Άλλωστε, ο χρόνος που χρειάζεται κανείς για να ταξιδέψει με το πλοίο μέσω θαλάσσης είναι μεγαλύτερος συγκριτικά με το χρόνο αεροπορικού ταξιδιού και η συχνότητα μικρότερη. Οι υπηρεσίες των θαλάσσιων μεταφορών μπορούν να αντικαταστήσουν το αεροπορικό ταξίδι με επάρκεια μόνο για το δρομολόγιο ανάμεσα σε Αθήνα και Μύκονο.

Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι για το δρομολόγιο Αθήνα- Μύκονο δεν υπάρχει πρόβλημα ανταγωνισμού, σε αντίθεση βέβαια με τους υπολοίπους προορισμούς.

Όταν γινόταν έρευνα αγοράς, δεν παρατηρήθηκαν προβλήματα σοβαρά ως προς τον ανταγωνισμό, στα διεθνή δρομολόγια μικρών αποστάσεων, όπως είναι αυτά μεταξύ Αθήνας- Βρυξέλλες, καθώς υπήρχε ο ανταγωνισμός από την αεροπορική εταιρεία Brussels Airlines. Έτσι, προτάθηκε από τις επιχειρήσεις η απελευθέρωση των χρονοθυρίδων στον αερολιμένα της Αθήνας και σε άλλους εθνικούς αερολιμένες. Ακόμη, προτάθηκε να ληφθούν διορθωτικά μέτρα, όπως είναι αυτός της

προσβασιμότητας στα προγράμματα των τακτικών επιβατών και στις συμφωνίες της αεροπορικής διασύνδεσης.

Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα μέτρα αυτά δεν θα μπορούσαν να λειτουργήσουν επαρκώς για τη διασφάλιση της συγκέντρωσης που θα είναι μη επιβλαβής για τους πελάτες. Αυτό που κυριαρχούσε ήταν το ενδεχόμενο αυτό. Δεν προβληματίζε, λοιπόν, τόσο το ζήτημα της ύπαρξης των χρονοθυρίδων, που άλλωστε υπάρχουν στο αεροδρόμιο της Αθήνας και στη πλειοψηφία των εθνικών αεροδρομίων.

Η βασική διαπίστωση από την έρευνα αγοράς ήταν ότι δεν μπορούν τα διορθωτικά μέτρα να πείσουν μία αξιόπιστη αεροπορική επιχείρηση να κατασκευάσει μία βάση στον αερολιμένα της Αθήνας, ούτε να πιάσουν με ανταγωνιστικό τρόπο τα δρομολόγια αυτά, με αξιόπιστο τρόπο.

Μετά από τις συγκεκριμένες διαπιστώσεις και συμπεράσματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι δύο εταιρείες ξαναζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την έγκριση της εξαγοράς της Ολυμπιακής αεροπορικής εταιρείας από την Aegean Airlines. Τον Οκτώβρη του 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε την έγκρισή της, δεδομένου ότι η οικονομική κατάσταση της Ολυμπιακής αεροπορικής εταιρείας είχε επιδεινωθεί σημαντικά και υπήρχε σοβαρός κίνδυνος για τη χρεωκοπία της. Η πιθανή χρεωκοπία της Ολυμπιακής εταιρείας έτσι και αλλιώς θα σήμαινε αυτόματα το μονοπώλιο της Aegean Airlines στον ελλαδικό αεροκόσμο, καθώς η δεύτερη εναλλακτική αεροπορική εταιρεία θα έκλεινε.

Αναφορικά με προηγούμενες συγκεντρώσεις αεροπορικών εταιρειών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οδηγήθηκε σε εξέταση έντεκα συγκεντρώσεων και πολυάριθμων συμμαχιών μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών. Εξετάστηκαν, λοιπόν, προηγούμενες αεροπορικές συγχωνεύσεις που είχαν πραγματοποιηθεί από το 2004. Η συγκεκριμένη απόφαση για τη συγχώνευση της Ολυμπιακής με την Aegean ήταν η δεύτερη σε σειρά απαγορευτική συγχώνευση (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II).

Η πρώτη απαγόρευση ήταν αυτή που πραγματοποιήθηκε το 2007. Πρόκειται για τη απαγόρευση της πρότασης για να εξαγοραστεί η Aer Lingus από την Ryanair. Οι εν λόγω αεροπορικές εταιρείες ήταν ιρλανδικές. Ωστόσο, η υπόθεσή τους έμοιαζε με αυτή της συγχώνευσης μεταξύ της Ολυμπιακής με την Aegean. Απώτερος στόχος

της πρότασής τους για συγχώνευση ήταν να εδράζουν στον ίδιο αερολιμένα, την πρωτεύουσα του κράτους. Έτσι, η επικύρωση της απαγόρευσης της συγχώνευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έγινε από το Δικαστήριο, έπειτα από την απόφαση στις 6 Ιουλίου του 2010 (Μήλιου & Ρουμανιάς, 2017).

Στον πίνακα ακολούθως, φαίνεται το περιεχόμενο των προτάσεων για συγχώνευση των αεροπορικών εταιρειών ανά τον κόσμο, από το 2004, μέχρι και το 2013 και οι αποφάσεις για την αποδοχή της συγχώνευσής τους ή όχι:

Πίνακας 1. Πίνακας απορριφθέντων ή αποδεχόμενων συγχωνεύσεων των αεροπορικών εταιρειών διεθνώς

APROVED MERGERS (ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ)	APPROVED MERGERS UNDER CONDITIONS (ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΥΠΟ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ)	DISAPPROVED MERGERS (ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ)
KLM- MARTINAIR (2008)	AIR FRANCE- KLM (2004)	RYAN AIR- AER LINGUS (2007)
LUFTHANSA- BMI (2009)	LUFTHANSA- SWISS AIR (2005)	
IRISH AIRWAYS- IBERIA (2010)	LUFTHANSA- EUROWINGS (2005)	
	LUFTHANSA- SN BRUSSELS (2008)	

	IBERIA- VUELTING- CLICKAIR (2009)	
	LUFTHANSA- AUSTRIAN AIR (2009)	
	OLYMPIC- AEGEAN AIRWAYS (2013)	

Πηγή: Μήγλιου & Ρουμανιάς, 2017

4. Συμπεράσματα

Κρίνεται σημαντικό, λοιπόν, να υπάρχει ομαλή συνεργασία, ώστε να υπάρχει εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Για να συμβεί αυτό, θα πρέπει να απαγορεύεται η κρατική παρέμβαση, μέσα από τα προστατευτικά μέτρα της και να αποτρέπονται οι περιοριστικές συμφωνίες και οι καταχρηστικές συμπεριφορές εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης άλλων επιχειρήσεων, καθώς όταν αυτά συμβούν, τότε πλήττεται η δομή της αγοράς και το δικαίωμα κάθε επιχείρησης και καταναλωτή να μετέχει ισάξια στην οικονομική πρόοδο και την αγορά.

Στα πλαίσια του σύγχρονου δικαίου του ανταγωνισμού, υπάρχουν κανόνες που ρυθμίζουν τις συμφωνίες ανάμεσα στις επιχειρήσεις, τη περίπτωση της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης μίας επιχείρησης και τη συγκέντρωση και συγχώνευση των επιχειρήσεων μεταξύ τους. Βέβαια, οι αρχές της προστασίας του ανταγωνισμού, όταν εφαρμόζονται οι κανόνες αυτοί, να προσέχουν κατά τη παρέμβασή τους στο εσωτερικό της αγοράς, διότι μπορεί να προκαλέσουν την απομόνωση της εθνικής αγοράς από τις υπόλοιπες αγορές.

Τέλος, σύμφωνα με την παραπάνω βιβλιογραφική ανασκόπηση, οι απαγορευτικοί κανόνες στη περίπτωση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης σκοπεύουν να προστατεύσουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό από τη πιθανότητα να αλλοιωθεί. Συνεπώς, η ύπαρξή τους είναι για να αυξηθεί η ευημερία των καταναλωτών και να υπάρχει η αποτελεσματική κατανομή των πηγών προμηθειών. Οι βασικές μορφές της καταχρηστικής συμπεριφοράς μίας επιχείρησης ορίζονται από τα άρθρα 1 και 2, του Νόμου 3959/ 2011, με την Επιτροπή Ανταγωνισμού να είναι ο βασικός προστάτης της πίστης και της εφαρμογής του δικαίου στα πλαίσια του ελεύθερου ανταγωνισμού, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αυτή που αναλαμβάνει δράση σε περιπτώσεις διακοινοτικού εμπορίου και της προσβολής του.

Βιβλιογραφία

Α. ελληνόγλωσση

- Αντωνόπουλος, Μ. (1995). *Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές*. Αθήνα- Κομοτηνή: εκδ. Σάκκουλα, σελ. 57.
- Βέττας, Ν. & Κατσουλάκος, Γ. (2007). *Πολιτική Ανταγωνισμού και Ρυθμιστική Πολιτική*. Αθήνα: εκδ. Τυπωθήτω.
- ΔΕΚ (1969). *Υπόθεση Walt Wilhelm (C-14/68)*. Συλλογή, σ. 1.
- ΔΕΚ (1979). *Υπόθεση Hoffmann- La Roche κατά Επιτροπής (C- 85/76), Απόφαση της 13^{ης} Φεβρουαρίου 1979*. Συλλογή, σελ. 1-215.
- ΔΕΚ (2000) *Υπόθεση Masterfoods (C- 344/1998)* Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2000. Συλλογή, σελ. I – 11369.
- Διαμαντή, Ε. (2011). *Ο Κανονισμός 1/ 2003 για την αποκεντρωμένη εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, ΣΕΛ. 5-8).
- Κινινή, Ε. (2005). *Ζητήματα από την αλλαγή του συστήματος στο κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού για τα εθνικά δικαστήρια*. ΕΕμπΔ 2005, σ. 231.
- Κοτσίρης, Λ. (2015). *Δίκαιο ανταγωνισμού (7^η έκδοση)*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη, σελ. 369- 562.
- Κουτσούκης, Δ. (2005). *Η εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 ΣυνθΕΚ από την επιτροπή, τις Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού και τα Δικαστήρια*. Αθήνα- Κομοτηνή: εκδ. Σάκκουλα, σελ. 24-25.
- Λιάσκος, Ε. (2011). *Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού των άρθρων 81 και 82: Η μεγάλη πρόσκληση για τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια*. ΧρΙΔ, σελ. 96-7, 588.
- Μαρίνος, Μ.Θ. (2006). *Το βάρος αποδείξεως στο κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού (άρθρο 2 Καν. 1/2003): νομικές επιδράσεις στο ελληνικό δίκαιο*. ΧρΙΔ, σελ. 482.

- Μεταξάς, Α. (2012). Ερμηνεία άρθρου 102 ΣΛΕΕ. Σε: Χριστιανός, Β., *Συνθήκες ΕΕ και ΣΛΕΕ: Κατ' άρθρο ερμηνεία*. Αθήνα: εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μήλλιου, Χ. & Ρουμανιάς, Κ. (2017). *Μικροοικονομικές Πολιτικές της ΕΕ*. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Μικρουλέα, Α. (2007). *Επικουρικότητα της κοινοτικής δράσης: Το παράδειγμα του ανταγωνισμού, ομιλία στα πλαίσια του 16ου ΠΣΕΕ, Κοινοτικό Δίκαιο & Εμπορικό Δίκαιο, Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικόλογων*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 223.
- Πανταβός, Δ. (2011). *Πολιτικές ρύθμισης και η Επιτροπή Ανταγωνισμού: Ρύθμιση της αγοράς με έμφαση στην αποτροπή λειτουργίας καρτέλ- Μελέτη περίπτωσης ελληνικής αγοράς στιγμιαίου καφέ*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, σελ. 11-13.
- Παπαγιάννης, Δ. (2011). *Ευρωπαϊκό Δίκαιο* (4^η έκδοση). Αθήνα- Κομοτηνή: εκδ. Σάκκουλας, σελ. 51-53, 532-554.
- ΠΕΚ, Υπόθεση Tetra Pac Rausing SA (T- 51/80), Συλλογή 1990, σελ. 2-309.
- Σαπχεκίδου, Ε. (2013). *Ευρωπαϊκό Δίκαιο* (2^η έκδοση). Αθήνα: εκδ. Σάκουλας, σελ. 38-39.

B. Ξενόγλωσση

- Briefing (27.03.2014). Available online at:
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2014/140779/LDM_BRI\(2014\)140779_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2014/140779/LDM_BRI(2014)140779_REV1_EN.pdf) [Retrieved in 19.03.2017].
- Osterud, E. (2012). *EU Competition Law – Abuse of Dominance* (article 102 TFEU). Available online at:
http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS5310/h12/undervisningsmateriale/abuse_of_dominance_.pdf [Retrieved in 19.03.2017]

Γ. Διαδίκτυο

- http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_5830
- http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_6796

**Παράρτημα Ι. Απορριφθείσα απόφαση της
Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2011 για το ζήτημα της
συγχώνευσης μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών
Ολυμπιακή και Aegean Airlines**

M.5830 [OLYMPIC](#) / [AEGEAN AIRLINES](#)

Notification on:	24.06.2010
Provisional deadline:	02.02.2011 Commitments submitted in N/2 on 18.11.2010 Commitments submitted in N/2 on 12.11.2010 Deadline suspension under Article 11(3) ended on 28.09.2010 Deadline suspended under Article 11(3) [date may differ from the Article 11(3) decision date] from 02.09.2010
Prior publication in Official Journal:	C174 Of 01.07.2010
Concerns economic activity (NACE):	I.56.29 - Other food service activities H.51.10 - Passenger air transport C.33.16 - Repair and maintenance of aircraft and spacecraft H.52.23 - Service activities incidental to air transportation
Regulation:	Council Regulation 139/2004
Decision(s):	26.01.2011: Art. 8(3) C195 Of 03.07.2012 Press Release: IP/11/68 en published on 03.07.2012 18.11.2010: Art. 18 (Statement of Objections) 20.10.2010: Art. 18 (Statement of Objections) 30.07.2010: Art. 6(1)(c) Press Release: IP/10/1017
Relation with other case(s):	M.6796
Other case related information(s):	Section 1.2 of Form CO: en (29.06.2010) published on 01.07.2010 Final report of the Hearing Officer: en (09.07.2012) published on 11.07.2012 Opinion of the Advisory Committee: en (09.07.2012) published on 11.07.2012
Related link(s):	(none)

Πηγή:

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_5830

**Παράρτημα II. Απορριφθείσα απόφαση της Ευρωπαϊκής
Επιτροπής του 2013 για το ζήτημα της συγχώνευσης μεταξύ
των αεροπορικών εταιρειών Ολυμπιακή και Aegean Airlines**

M.6796 [AEGEAN](#) / [OLYMPIC II](#)

Notification on:	28.02.2013
Provisional deadline:	16.10.2013 Commitments submitted in N/2 on 08.08.2013 Deadline extended by 16 working days under article 10(3)2 on 03.05.2013 Commitments submitted in N/1 on 25.03.2013
Prior publication in Official Journal:	C70 Of 09.03.2013
Concerns economic activity (NACE):	H.51.10 - Passenger air transport
Regulation:	Council Regulation 139/2004
Decision(s):	09.10.2013: Art. 8(1) C25 Of 24.01.2015 Press Release: IP/13/927 en published on 20.01.2015 08.07.2013: Art. 18 (Statement of Objections) 23.04.2013: Art. 6(1)(c) Press Release: IP/13/361 03.12.2012: Art. 22 Full referral en published on 14.04.2014 en published on 14.04.2014
Relation with other case(s):	M.5830
Other case related information(s):	Section 1.2 of Form CO: en (04.04.2013) published on 05.04.2013 Final report of the Hearing Officer: en (21.01.2015) published on 22.01.2015 Opinion of the Advisory Committee: en (21.01.2015) published on 22.01.2015
Related link(s):	(none)

Πηγή: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_6796